

Paaseiland

Ditmaal een bijzonder eiland, het Paaseiland. Het is een Chileens eiland in de Stille Oceaan en ligt ruim 3200 km van de Chileense kust. Er heerst een tropisch klimaat.

Toen de Middelburgse admiraal en ontdekkingsreiziger Jacob Roggeveen op Eerste Paasdag 1722 bij een klein en voor de Europeanen nieuw eilandje aankwam, stond hij te kijken. De bevolking telde rond de 3000 personen. De eilanders waren zwak en ondervoed, en het landschap was kaal en zonder bomen. Maar langs de kust stonden honderden meer dan levensgrote mensenbeelden - blijkbaar van een grote beschaving die al lang verdwenen was.

Het mysterie van de enorme beelden op 'Paasch-Eyland', zoals Roggeveen het eiland doopte, en de beschaving erachter, houdt de wetenschap al bezig sinds het bezoek van de admiraal. Waarom had Paaseiland zo weinig bewoners? Waar kwamen ze vandaan? En welke rol speelden de enorme beelden voor de eilanders? De vragen bleken niet zomaar beantwoord te kunnen worden. Maar met moderne wetenschappelijke methoden is het nu mogelijk de puzzel van de omvang, het lot en de oorsprong van de bevolking op te lossen. De boomloze kaalheid van Paaseiland heeft geleid tot veel speculaties over het lot van de eilandbewoners. Al in 1977 stelde men vast dat de ontbossing van vrij recente datum is. Door pollenafzettingen in de

vulkanische kraters van het eiland te analyseren kon men documenteren dat Paaseiland - dat in de lokale taal Rapa Nui heet - weelderig begroeid was tot zeker het jaar 800. Er groeiden 20 miljoen palmen op het afgelegen eiland, dat met zijn 171 km circa half zo groot als Vlieland is.

Uit onderzoek blijkt dat het deel van het voedsel dat van het land kwam, werd verbouwd in bemeste grond. Op grond van eerdere vondsten weten archeologen dat de eilanders gewassen verbouwden op lapjes rulle grond met een krans van stenen eromheen. Dat er geen bomen waren, was dus geen ramp, zoals men eerder veronderstelde. Volgens Carl Lipo hebben er nooit meer dan 3000 mensen op Paaseiland geleefd: het aantal waar Jacob Roggeveen in 1722 op stuitte.

Het aantal inwoners van Paaseiland voor de komst van Europeanen is niet het enige mysterie dat de wetenschap bezighoudt. De 887 beelden -moai-, van gemiddeld 4 meter hoog, roepen vragen op over de herkomst van de cultuur waarin ze zijn ontstaan.

De antropoloog en avonturier Thor Heyerdahl uit Noorwegen, die in 1955-1956 opgravingen op Paaseiland deed, dacht dat de Polynesische cultuur niet technologisch genoeg was om van de hoge stenen beelden te kunnen maken. Hij veronderstelde dat de makers uit Zuid-Amerika kwamen, maar nieuw onderzoek morrelt nu aan die theorie. Onderzoekers hebben botten geanalyseerd. Ze namen genetisch materiaal af van drie skeletten uit de 15e en 17e

eeuw, dus voor de komst van de Europeanen, en van twee mensen uit de 19e en 20e eeuw, die dus na de komst van Europeanen leefden. Geen van de monsters vertoonde een spoortje DNA van autochtone Amerikanen. De beeldenbouwers moeten Polynesiërs zijn geweest die het afgelegen eiland hebben weten te koloniseren doordat ze zeewaardige kano's met een dubbele romp hadden ontwikkeld.

Ook de theorie dat de ontbossing aan het bouwen van de standbeelden te wijten was, is verworpen. Houtrollen waren ongeschikt om de beelden in het heuvelachtig terrein te verplaatsen; de bomen verdwenen door een andere oorzaak. De vroegste bewoners namen

ratten mee in de kano's als voedsel of als verstekelingen, en zonder natuurlijke vijanden op het eiland groeiden die uit tot een plaag en aten ze alle palmzaden op.

Het blijft de vraag waarom de eilanders de raadselachtige beelden hebben gemaakt. Carl Lipo, die achterhaalde wat de bewoners aten, denkt dat de kennis van het leven van de bevolking nieuw licht op de standbeelden werpt. In plaats van prestigebouwwerken die leidden tot roofbouw op de zo schaarse natuurlijke rijkdommen, hielpen de eilanders waarschijnlijk om samen de schouders eronder te zetten en te kunnen overleven op een afgelegen eiland.

Otto Verkerk

